

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ: RDG6110010

ชื่อโครงการ: ศึกษาประชากรที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

ชื่อนักวิจัย: ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. ปราโมทย์ ประสาทกุล และคณะ.
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

E-mail Address : pramote.pra@mahidol.ac.th

ระยะเวลาโครงการ:(เดือน 12) 2561 ธันวาคม 17 - 2560 ธันวาคม 18

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ที่จะทบทวนแนวคิดในเรื่องประชากรที่เหมาะสม และการหาคำตอบที่เกี่ยวกับขนาด และโครงสร้างอายุและเพศของประชากรไทย ที่น่าจะเหมาะสมที่สุดในทางประชากรศาสตร์ ซึ่งการศึกษานี้จะใช้ทฤษฎีการเปลี่ยนผ่านทางประชากร (Theory of demographic transition) มาเป็นกรอบแนวความคิด

ประชากรที่เข้าสู่สภาพคงที่ (Stationary population) อาจเรียกได้ว่าเป็น “ประชากรที่เหมาะสม” (Optimum population) ในทางประชากรศาสตร์ ในทางทฤษฎีโครงสร้างอายุของประชากรที่มีอัตราเกิดและอัตราตายต่ำคงที่อยู่เป็นเวลานาน จะเป็นประชากรที่สูงวัย

คณะผู้วิจัยได้ใช้ประชากรไทยในปี 2560 คือ มีจำนวนประมาณ 66 ล้านคน มีอัตราเกิดประมาณ 11 ต่อประชากร 1,000 คน อัตราตายประมาณ 8 ต่อประชากร 1,000 คน และอัตราเพิ่มประมาณร้อยละ 0.3 เป็นฐาน แล้วคำนวณแบบจำลองของประชากรไทยที่จะเกิดขึ้นในอนาคต 3 รูปแบบ

จากการศึกษาการเปลี่ยนผ่านทางประชากรของประเทศไทยโดยตั้งเงื่อนไขต่างๆ 3 รูปแบบ คณะผู้วิจัยเห็นว่า

จากการศึกษาการเปลี่ยนผ่านทางประชากรของประเทศไทยโดยตั้งเงื่อนไขต่าง ๆ 3 รูปแบบ คณะผู้วิจัยเห็นว่า รูปแบบที่ 1 ที่กำหนดให้จำนวนเกิดจะไม่ลดลงต่ำกว่า 660,000 รายต่อปี (อัตราเกิดประมาณ 10 ต่อ 1000 คน) จะทำให้ประเทศไทยลดลงเหลือ 56 ล้านคนในอีก 70 ปีข้างหน้า ในอีก 100 ปีข้างหน้า ประเทศไทยจะมีจำนวน 56 ล้านคน อัตราเกิดจะพอๆ กับอัตราตายที่ 12 ต่อประชากร 1000 คน ประชากรเด็ก 0-14 ปี คิดเป็น 17% วัยแรงงานอายุ 15-64 ปี คิดเป็น 56% และประชากรสูงอายุ 65 ปีขึ้นไปมาประมาณ 27% ประชากรตามรูปแบบที่ 1 นี้ เป็น “ประชากรที่เหมาะสมที่สุด” สำหรับประเทศไทย

รูปแบบที่ 2 ที่กำหนดให้อัตราเจริญพันธุ์รวม (จำนวนบุตรเฉลี่ยต่อผู้หญิงทั้งหมดตลอดวัยเจริญพันธุ์) ลดลงจาก 1.55 ในปี 2560 เหลือ 1.45 จากนั้นให้อัตราเจริญพันธุ์รวมคงที่ในระดับนี้ต่อไปเรื่อยๆ จะทำให้ประเทศไทยลดลงเหลือ 42 ล้านคน ในอีก 80 ปีข้างหน้า และในอีก 100 ปีข้างหน้า ประชากรไทยจะมีจำนวน 42 ล้านคน อัตราเกิดจะพอๆ กับอัตราตายที่ 11 ต่อประชากร 1,000 คน ประชากรเด็ก 0-14 ปี คิดเป็น 16% วัยแรงงาน 15-64 ปี คิดเป็น 54% และประชากร

สูงอายุ 65 ปีขึ้นไป มีประมาณ 30% ประชากรตามรูปแบบที่ 2 มีความเป็นไปได้ หากภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรไทยไม่ลดต่ำไปกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมากนัก

รูปแบบที่ 3 ที่กำหนดให้อัตราเจริญพันธุ์รวมลดลงจาก 1.55 ในปี 2560 จนคงที่อยู่ที่ 1.2 จะทำให้ประชากรไทยลดลงเหลือเพียง 28 ล้านคนในอีก 100 ปีข้างหน้า อัตราเพิ่มประชากรจะติดลงประชากรเด็ก 0-14 ปี คิดเป็น 8% ประชากรวัยแรงงาน 15-64 ปี คิดเป็น 52% และประชากรสูงอายุ 65 ปีขึ้นไป มีประมาณ 40% ประชากรตามรูปแบบที่ 3 นี้มีความเป็นไปได้ เพราะในอนาคตคนไทยรุ่นใหม่ อาจจะมีภาวะเจริญพันธุ์ที่ต่ำมาก ผู้หญิงอยู่เป็นโสดมากขึ้น วิถีชีวิตเปลี่ยนไปทำให้คนไทยมีความต้องการมีบุตรน้อยลง

เมื่อผลของการศึกษาโครงการฯ นี้ได้ให้ภาพประชากรที่เหมาะสมของประเทศไทยไว้ชัดเจนแล้ว ว่าเป็นประชากรคงที่ทั้งขนาดและโครงสร้างอายุและเพศของประชากร คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางที่จะทำให้ประชากรไทยเปลี่ยนผ่านไปสู่สถานะที่เหมาะสมที่สุด หรือเปลี่ยนผ่านไปสู่สถานะใกล้เคียงกับประชากรรูปแบบที่ 1 ให้มากที่สุด และห่างไกลจากประชากรแบบที่ 3 ให้มากที่สุด คือ ประเทศไทยควรต้องมีนโยบายส่งเสริมการเกิดเพื่อไม่ให้จำนวนเกิดในแต่ละปีลดต่ำลงไปมากนัก นอกจากนี้ประเทศไทยควรต้องเน้นการพัฒนาคุณภาพประชากรในปริมาณประชากรทั้งในด้านขนาดและโครงสร้างอายุของประชากรกำลังเปลี่ยนผ่านสู่สภาพคงที่ นอกจากนี้ประเทศไทยควรปรับโครงสร้างอายุของประชากรให้สอดคล้องกับโครงสร้างของประชากรคงที่ในอนาคต

ABSTRACT

Project Code :RDG6110010

Project Title : The study of population optimum in Thailand

Investigator: Pramote Prasartkul, et.al

Institute for Population and Social Research, Mahidol University

E-mail Address :pramote.pra@mahidol.ac.th

Project Period :18 December 2017 –17 December 2018)12 months(

This study aims to review the concept of optimum population and to find out the most appropriate optimum population in Thailand in terms of size and age-sex structure. The theory of demographic transition is used as the conceptual framework of this study.

The stationary population can be called “Optimum population” in demographic aspect. The age structure of population with a low birth rate and constant death rate for a long time will form an aging population.

The researchers project 3 scenarios of optimum population, using population in 2107 as base population. In 2017, there is about 66 million people with the birth rate is about 11 per 1,000 people, death rate is 8 per 1,000 people and growth rate is 0.3 percent/year.

Scenario I: It is assumed that the number of birth remains at 660,000 births per year (birth rate is about 10 per 1,000 people). For this scenario, the number of population would fall to 56 million in the next 70 years and remain constant thereafter in the next 100 years. The birth rate and death rate would be constant at 12 per 1,000 population. The proportion of people aged under 15 would be 17% while 56% would be aged 15-64 years. The older population aged 65 years old and over would be about 27% of total population. The projected population in scenario I would be called the “Optimum population” in Thailand.

Scenario II: It is assumed that the Total Fertility Rate (The average number of children per total women throughout the reproductive age) would decrease from 1.55 in 2017 to 1.45 and remain constant thereafter in the next 80 years. It is projected that the number of population would be 42 million in the next 100 years. The birth rate and death rate would be constant as 11 per 1,000 population. The proportion of people aged under 15 would be 16% while 54% would be aged 15-64

years. The older population aged 65 years old and over would be about 30% of the total population. The projected population in scenario II is possible if the fertility rate of Thailand in the future is not much lower than the present fertility rate.

Scenario III: It is assumed that the Total Fertility Rate (TFR) would decrease from 1.55 in 2017 to 1.2 and remain constant thereafter. It is projected that the number of population would be 28 million in the next 100 years. The population growth rate would be minus. The proportion of people aged under 15 would be 8% while 52% would be aged 15-64 years. The older population aged 65 years old and over would be about 40% of the total population. The projected population in scenario III is possible because the young generation Thai population probably have very low fertility. Most women are more likely to stay single. The life style of Thai people has changed, causing Thai people to have fewer children.

The results of this project have clearly given three scenarios of optimum population of Thailand as the stationary population with both size and age sex structure of population. The researchers have suggested a guideline to make Thai population being the optimum population or transit closely to scenario I and far off scenario III. Thailand should have a policy to promote births each year that so that the number of births is not much lower than today. Furthermore, Thailand should emphasize the development of population quality both in size and age-sex structure conforming to the stationary population in the future.